

СЕМАНТИКА НЕОЛЕКСЕМ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

к.ф.н. Лоцинова І. С.

Україна, Дніпро ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
ст. викладач кафедри мовної підготовки

Abstract. One of the most important problems of modern linguistics is the study of the semantics of linguistic units. Semantic classification of occasional words deserves separate attention. The article deals with the study of neolexemes (over 1800 units), fixed in the poetic and prose works of the writers of the Dnipropetrovsk region. The analysis of neolexemes made it possible to distinguish eight the most representative theme groups: 1) persons; 2) somatic affiliation; 3) natural phenomena; 4) the realities of flora and fauna; 5) results of human activity; 6) procedural signs; 7) non-procedural features; 8) abstract names.

Consequently, the emergence of neolexemes is conditioned by the direct influence of factors of extraordinary nature - social, cultural, domestic, historical, geographical, and others.

Keywords: neolexeme, occasional word, semantics, theme group, human activity, motivating foundation.

Однією з найважливіших проблем сучасної лінгвістики є вивчення семантики мовних одиниць. За твердженням Л. Мацько, це можна пояснити тим, що в мовній семантиці відображено весь пізнавальний і уявний світ людини, її зв'язки з природою, з усім людством, та й сама мова» [22, с. 217]. Переважно це стосується лексичної семантики (семасіології) – науки про значення слів. Слово *семантика* (від гр. *semantikos* «позначальний») дуже часто вживають і в розумінні «значення».

На окрему увагу заслуговує семантична класифікація оказіональних слів. За своєю природою корпус аналізованих одиниць – складний і неоднорідний масив лексики, серед якого можна виділити низку основних тематичних груп (ТГ). Ж. Колоїз наголошує на тому, що співіснування і взаємодія природи та людини є основною умовою людського життя. А тому й серед оказіональних репрезентантів предметності найширше представлені номени, що об'єднуються навколо концептів «людина» і «природа», де перший проілюстровано назвами осіб, другий – назвами живих/неживих предметів, реаліями рослинного та тваринного світу, предметами природного і штучного походження [16, с.122]. Матеріалом дослідження послужили неолексеми, виявлені в поетичних і прозових творах С. Бурлакова, В. Грипаса, І. Данилюка, М. Дружко, М. Дяченка, М. Зобенко, Ю. Кириченка, Ю. Кібця, В. Коржа, Н. Нікуліної, В. Савченка, Г. Світличної, В. Сіренка, І. Сокульського, Лесі Степовички, М. Чхана, М. Яланської. Загалом опрацьовано 1800 одиниць оказіональних лексем.

Аналіз неолексем, представлених у мовотворчості письменників Дніпропетровщини, дав змогу виділити вісім ТГ оказіоналізмів, що об'єднують у своєму складі новотвори, у лексичному значенні яких наявні інтегральні семи на позначення: 1) персонімів; 2) соматичної належності; 3) природних явищ; 4) реалій флори і фауни; 5) результатів діяльності людини; 6) процесуальних ознак; 7) непроцесуальних ознак; 8) абстрактних назв.

ТГ неолексем на позначення персонімів

У мовотворчості письменників Дніпропетровщини найчисленнішу ТГ становлять оказіональні лексеми на позначення назв осіб. Цю тенденцію загалом можна помітити у художній літературі. На думку О. Стишова, цьому сприяє низка причин, серед яких найголовнішими є зростання ролі особистісного начала, позитивної або негативної ролі особи в історії [34, с. 72].

У межах цієї ТГ розглянуто 200 індивідуально-авторських неолексем, до складу яких входять персоніми, а також прикметникові, дієслівні та прислівникові новації, сконструйовані від назв осіб. Три чверті неолексем цієї групи складають субстантивні новації. Семантичний аналіз новотворів з урахуванням специфіки їх функціонування в контексті уможливорює

виділення ЛСГ інновацій – назв осіб, що характеризують їх за: 1) внутрішніми властивостями; 2) соціальним станом; 3) професійною діяльністю; 4) переконаннями; 5) виконуваною дією; 6) віком і родинними зв'язками; 7) етнічною належністю та походженням; 8) зовнішністю.

1. Найчисельнішою є ЛСГ okazіональних персонімів, що номінують осіб за внутрішніми властивостями, наприклад: *вовколюди* (11, с. 66), *чорнодумець* (18, с. 5), *інтерсеїнота* (28, с. 14), *людець* (25, с. 44), *безкорисливець* (7, с. 13), *світлотворці* (20, с. 83), *воїн-волелюб* (15, с. 200), *шалениця* (4, с. 114), *лихоборець* (18, с. 142) тощо.

2. Ноєми, що позначають осіб за соціальним станом: *грошожерці* (1, с. 144), *натівбосяк* (13, с. 58), *хмир-мільонщик* (17, с. 472), *новозлодії* (17, с. 524), *неонерони* (21, с. 8), *партизани* (29, с. 35) тощо. У цій ЛСГ домінують неолексеми на позначення репрезентантів владної верхівки, у структурі їхніх лексичних значень наявні різні конотативні відтінки.

3. У ЛСГ назв осіб за професійною діяльністю переважають okazіоналізми на позначення представників творчих професій (письменників, журналістів, музикантів, акторів тощо): *однокурсничок-редактор* (4, с. 13), *менестрель-анатом* (4, с. 266), *спецкор-добряк* (13, с. 21), *літміщани* (14, с. 325), *поетар* (35, с. 467), *класик-однокнижник* (13, с. 154), *лицедій-характерник* (32, с. 36) тощо.

4. Найменування осіб за їх переконаннями та приналежністю до певних угруповань демонструють такі новації: *держинець-єжовець*, *демократ-антисталініст* (4, с. 80), *демократюк* (13, с. 182), *бюрократик* (7, с. 5), *Наташинці* (31, с. 256) та ін.

5. Персоніми, що номінують осіб за виконуваною дією: *діставала* (7, с. 24), *Обманович* (13, с. 63), *шпарувальниця* (9, с. 209), *доцосій* (24, с. 32), *харчотрав* (29, с. 52) тощо.

6. У творах письменників Дніпропетровщини спостерігаємо незначну кількість найменувань осіб, що репрезентують стосунки між ними та родинні зв'язки: *велети-сини*, *матінка-багачка* (5, с. 7), *брат-яничар* (7, с. 42), *коханка-чингісханка* (9, с. 103) тощо.

7. Номінації осіб за етнічною належністю та походженням утворюють наступну ЛСГ: *космолюди* (15, с. 28), *напівскіф* (14, с. 40), *чорногоряни*, *чорноморяни* (14, с. 189), *кацап-негритос* (13, с. 24), *косміянин* (26, с. 85), *дніпрівградці* (31, с. 25) тощо.

8. Новації – характеристики людей за зовнішнім виглядом представлені нечисленними новотворами, як-от: *стовбурчатовусий* (4, с. 50), *хлипаки-очкарики* (4, с. 105), *молодась* (11, с. 128), *кирпатько* (19, с. 39), *товстопузик* (31, с. 326), *нездійминога* (31, с. 43).

Аналіз текстів письменників Дніпропетровщини свідчить про плідні словопошуки у сфері індивідуально-авторської номінації осіб. Значна частина інновацій мотивована суспільно-політичними проблемами, причиною появи інших стало висміювання негативних рис денотата, а також бажання авторів створювати візерцевих героїв.

Значно скромніше місце у цій ТГ посідають прикметникові, дієслівні та прислівникові неолексеми, у структурі лексичних значень яких наявні експліцитні семи на позначення осіб. Більшість із них мотивована загальними найменуваннями, наприклад: *жіночо-підлітково-стариковський* (3, с. 52), *скозачились* (6, с. 86), *запорожити* (13, с. 23), *миттєво-чоловічий* (30, с. 238), *дівкою-вдовою* (36, с. 121) тощо. Рідко зустрічаємо відантропонімні новації, розуміння яких цілком залежить від фонових знань читача: *байдувати* (30, с. 129), *забогунитися* (1, с. 39), *зевсоподібно* (30, с. 86), *перекучмить* (32, с. 29), *по-зевсівські* (2, с. 22) тощо.

ТГ неолексем із семою 'соматичне поняття'

Майже дві третини okazіоналізмів цієї ТГ (60 неолексем) представлено прикметниковими композитами, другий компонент яких співвідноситься з назвою частини тіла людини (лице: -лиций, -ликий; рука: -рукий; брови: -бровий; чоло: -чолій; чуб: -чубий) або істоти взагалі (голова: -головий; горло: -горлий; очі: -окий; нога: -ногий; серце: -сердий; тіло: -тілий і под.). Спільний компонент (соматичне поняття) накладає певне обмеження на семантичну сполучуваність, вказуючи на віднесеність номінації до істоти. Дніпропетровські автори, продовжуючи українські письменницькі традиції, активно створюють новації зі складниками - окий, -ликий, -тілий, -чолій, -чубий, рідше серед їхніх новотворів натрапляємо на компоненти -головий, -горлий, -губий, -зорий, -ногий, -рукий, поодинокими новаціями представлені прикметникові композити з компонентами -зубий, -перстий, -персий, -устий, -язикий. За сполучуваністю цих складників з компонентами відповідної семантики розрізняємо такі семантичні типи прикметників-композитів, у яких перший складник представлений назвами на позначення:

1) психічних властивостей: *хтивоокий* (4, с. 63), *лукавохребетний* (6, с. 45), *сумнобровий* (12, с. 179), *гордолиций* (11, с. 93), *пильноокий* (17, с. 401);

2) враження, психологічного сприймання: *весняночубий* (12, с. 169), *крижинновустий* (12, с. 42), *бізнесоликий* (17, с. 465), *громоокий* (21, с. 44), *святковоликий* (27, с. 120);

3) кольорів: *вогненнобровий* (2, с. 21), *білоперстий* (12, с. 70), *блідочолий* (21, с. 99), *сивоокий* (27, с. 85), *білогубий* (35, с. 41);

4) зовнішніх особливостей: *тлустотілий* (1, с. 144), *грижопутий* (13, с. 68), *дивостанний* (12, с. 264), *янголикий* (12, с. 88), *юночолій* (15, с. 56);

5) фізичних властивостей: *твердотілий* (1, с. 210), *тремконогий* (32, с. 20), *гострореберний* (28, с. 39), *крихкозубий* (34, с. 11) тощо.

Оказіональні іменники цієї ТГ представлено здебільшого відад'єктивними абстрактними субстантивами: *гострозуб'я* (1, с. 10), *сивобровість* (1, с. 31), *довгоногість* (4, с. 18); *голова'яття* (9, с. 40), *круточолість* (9, с. 80), *кароокість* (28, с. 39) тощо.

У творах дніпропетровських письменників зафіксовано одинадцять прислівників і лише три дієслівні новації, мотивувальними для яких стали лексеми-соматизми: *білоброво* (1, с. 93), *мільйонноусто* (1, с. 168), *червоногрудо* (1, с. 115), *переочити* (9, с. 51), *перуטרоблений* (9, с. 49), *ласогубо* (14, с. 483), *горичолом* (29, с. 47), *хмуроброво* (30, с. 19) тощо.

Отже, компоненти на позначення соматичної належності використано переважно під час творення складних неолексем.

ТГ на позначення природних явищ

Значний вплив на мовотворчість письменників має довкілля, кліматичні умови, рельєф та природні зони. Художнє сприйняття об'єктивної дійсності відбувається насамперед через світ речей живої природи. «На цій основі, – зазначає Ж. Колоїз, – виникає чимало поетичних образів, пов'язаних, зокрема, з природними поняттями, що дістали в науковій літературі назву натурфактоніми [16, с. 134]. Дослідження художніх творів наших видатних земляків дало змогу виявити 290 неолексем, до складу яких входять okazіональні натурфактоніми, а також новотвори, у структурі лексичних значень яких наявні експліцитні семи на позначення природних явищ.

Найширше у творах дніпропетровських письменників представлені okazіоналізми, що називають часові відрізки або позначають ознаку чи дію через відношення до них (разом 96 новотворів). Часові проміжки можна розподілити на поро-рокові та часо-добові. У творах письменників Дніпропетровщини спостерігаємо неолексеми, утворені здебільшого від назв на позначення весняної й осінньої пір року, поодинокими є новації, сконструйовані від назв інших поро-рокових часових проміжків: *завеснілий* (1, с. 243), *найсерпневіший* (6, с. 127), *пагутинка-вересинка* (6, с. 34), *травнево-світлий* (8, с. 159), *березень-сад* (15, с. 11), *весненний* (6, с. 136), *літньо-полудневий* (25, с. 35) тощо.

Низка новацій, сконструйованих від назв часо-добових проміжків, широко представлена у мовотворчості дніпропетровських авторів: *світанносіяний* (14, с. 544), *хвилинно* (15, с. 36), *передзахіддя* (28, с. 92), *щонічно* (33, с. 90), *краплини-хвилини* (32, с. 241), *світанковіти* (36, с. 10), *вгодинено* (35, с. 68) тощо.

Індивідуально-авторські лексеми, що виникли від назв атмосферних явищ та видів опадів, представлено 68 новаціями. Автори надають перевагу таким кореневим морфемам, як *сніг-/сніж-*, *гроз-*, *грім-*, *доц-*, *рос-*, рідше використовують морфем *криг-/криж-*, *лід-*, наприклад: *підгрімки* (1, с. 206), *зеленоросий* (1, с. 223), *снігогон* (4, с. 257), *червоноросся* (6, с. 32), *ніжно-крижаний* (6, с. 115), *оратор-грім* (14, с. 504), *засніжжя* (20, с. 27), *голомороззя* (20, с. 36), *здоццелений* (19, с. 92), *грозівіття* (17, с. 537), *пахучо-росяний* (23, с. 53), *доцинки-сльози* (32, с. 113) тощо.

Особливої уваги заслуговують численні okazіоналізми із кореневою морфемою *-вітер-/вітр*, а також інші неолексеми, що містять експліцитні семи на позначення рухів повітряного потоку: *вітер-мавр* (14, с. 294), *вітри-лошата* (14, с. 295), *вітер-хитроплут* (15, с. 51), *самумно* (12, с. 203), *тепловій-весновій* (19, с. 38), *вітер-серпокрил* (18, с. 54), *буй-тур-вітром* (17, с. 515), *розвітреність* (20, с. 20); *завихрено-багрянний* (26, с. 30), *метало-смерчі* (34, с. 34), *лобуряка-вітровій* (39, с. 12) тощо. Більшість із наведених новотворів представлено іменниковими юкстапозитами, які становлять не просту сумативну семантичну єдність, а щось якісно нове, що й відповідає потребам поетичного мовлення.

Під час конструювання неолексем від назв реалій небесно-повітряного простору дніпропетровські автори активно використовують такі кореневі морфеми, як *-сонц-, -неб-, -зор-, -промін-, -хмар-*: *білохмарить* (1, с. 27), *небовисся* (1, с. 73), *кисво-небесний* (6, с. 15), *неболюбці-крани* (3, с. 30), *сонячно-непроминальний* (12, с. 206), *небокрило* (11, с. 86), *щиросонячний* (24, с. 21), *промінність* (27, с. 38), *осончений* (27, с. 67), *сонцеп'яно* (32, с. 23), *підхмарно* (35, с. 84) тощо.

Оказіональні номінації на позначення природних зон, рельєфу здебільшого відображають особливості ландшафту, притаманні саме нашому регіону (численні зелені насадження, пагорби, безмежні степові простори, піски, якими рясна Дніпропетровщина до забудови) : *кручі-перелоги* (24, с. 49), *літо-степ*, *степ-небеса* (30, с. 323), *піски-кочівники* (30, с. 57), *цар-пори́г* (14, с. 448), *велетні-пороги* (23, с. 42), *одніпрений* (36, с. 24) тощо.

ТГ неолексем на позначення реалій флори і фауни

У цій ТГ представлені оказіоналізми, утворені від назв дерев, квітів, трав'янистих рослин, кушів, а також їхніх частин і плодів. Примітним є те, що письменники Дніпропетровщини під час конструювання новотворів використовують здебільшого назви реалій, характерних для флори нашого регіону, але, на відміну від ботанічних назв, індивідуально-авторські номінації містять не стільки наукові характеристики об'єктів, як емоційно-оцінні: *яворіти* (1, с. 41), *нене-явориха* (11, с. 67), *дуби-мовчуни* (20, с. 77), *маєстро-клен* (28, с. 136), *сосни-обеліски* (33, с. 43), *барвінково* (3, с. 21), *неяблуновоцвітно* (6, с. 139), *мак-дикосій* (11, с. 76), *соняхи-литаври* (21, с. 30), *грушево* (35, с. 74), *чебрецевостоокий* (36, с. 60) тощо.

Серед зоонімів вагоме місце посідають номіни на позначення свійських тварин. Ю. Кириченко, Ю. Кібець і В. Корж у своїх поезіях на історичну тематику створюють неолексеми, що характеризують вірного супутника воїна – коня, підкреслюючи як зовнішні, так і внутрішні якості цієї тварини: *коник-розрайбіда* (11, с. 39), *кінь-буїногривець* (11, с. 18), *кінь-сатана* (12, с. 148), *молодан* (11, с. 18); *вітри-лошата* (14, с. 295), *вітрун* (19, с. 57), *пломінь-кінь* (19, с. 21). Від назв тварин роду собачих автори конструюють такі оказіоналізми: *стодогово* (9, с. 10), *собарлюга* (22, с. 48), *любовно-собачий* (23, с. 48), *пособачити* (23, с. 50), *щиро-щенячий* (24, с. 27) тощо.

Твори наших земляків презентують значну кількість неолексем, сконструйованих від назв птахів, і це не є дивним, адже багато з них мають символічний підтекст. Так, орел, наприклад, символізує сміливість, волелюбство, гордість; голуб – мир; лелека – злагоду і под. Ця група представлена такими новаціями: *зозульно* (1, с. 259), *орлитися* (1, с. 41), *розтривожено-голубиний* (6, с. 53), *радісно-злелечений* (6, с. 31), *ніжно-ластівочий* (6, с. 14), *печально-жайвориний* (12, с. 292), *переголублений* (19, с. 12), *псевдожайвір* (19, с. 97) тощо.

Дніпропетровські майстри слова істотно розширюють список поетизмів, представлених композитами з другим складником -крилий. Ця основа найчастіше поєднується з основами на позначення фізичних і психічних властивостей, наприклад: *ласкавокрилий* (1, с. 34), *барвокрилий* (5, с. 38), *тихокрилий* (6, с. 11), *сердечнокрилий* (6, с. 113), *тяжкокрилий* (37, с. 23) тощо.

ТГ неолексем на позначення результатів людської діяльності

ТГ складають оказіоналізми на позначення результатів людської діяльності, що в науковій літературі дістали назву артефактоніми

[16, с. 134]. Ця ТГ є доволі чисельною, вона об'єднує індивідуально-авторські лексеми, що позначають результати творчого здобутку, предмети побуту, засоби пересування, пам'ятки архітектури тощо. Письменники Дніпропетровщини продовжують традицію створення неолексем на позначення понять, пов'язаних з лексико-семантичним полем «мова, слово, витвір мистецтва»: *пісня-подніпрянка* (1, с. 10), *сумнопис* (4, с. 113), *архілегенда* (6, с. 43), *акадептоми* (9, с. 30), *віри-великомученик* (12, с. 35), *слово-кресало* (12, с. 244), *прозострофи* (9, с. 95), *грім-роман* (14, с. 339), *юнотворчість* (14, с. 511), *дивотворчість* (20, с. 115), *сонцекниги* (17, с. 537), *рукописи-рокописи* (18, с. 24) тощо.

Також чисельною за обсягом є група індивідуально-авторських лексем, що номінують реалії штучного походження за результатами та знаряддям суспільно-трудової діяльності, предметами побуту, продуктами харчування, штучними речовинами, музичними інструментами. Крім іменників, у цій групі наявні численні прикметникові, дієслівні та прислівникові новації, сконструйовані від артефактонімів: *темношати́й* (1, с. 60), *білокрейдяний* (4, с. 88), *ліроструни* (5, с. 29), *ноти-держзнак* (7, с. 31), *лірність* (22, с. 157), *розтабачить* (12, с. 205), *розкайданий* (11, с. 86), *козацькошликій* (13, с. 88), *циферблатно* (11, с. 110), *латаноштанний* (18, с. 205), *розпізнай-стрічка* (31, с. 224), *ляпавка* (32, с. 157), *запортвейнитися* (32, с. 162), *дзвонцебристий* (36, с. 57) тощо.

Досить широко у творах дніпропетровських авторів представлені оказіональні субстантиви, що номінують територіальний поділ, організації, об'єднання людей за різними ознаками, а також похідні від них прикметникові, дієприкметникові та прислівникові новації: *ротно* (3, с. 10), *батальйонно* (3, с. 10), *Вітчизна-сад* (4, с. 166), *край-терпеливець* (11, с. 135) *каесемсько* (13, с. 176), *комунобільшовицький* (13, с. 23), *літгород* (13, с. 178), *постчекістський* (10, с. 189), *літколгоспівський* (10, с. 22), *опричницько-гулагівський* (17, с. 532), *вічноукраїнний* (25, с. 259), *засересерений* (29, с. 50), *скадебешений* (29, с. 27), *засибірено* (30, с. 50), *Кучма-ленд* (31, с. 32) тощо.

ТГ на позначення процесуальної ознаки

ТГ формують 120 новотворів, об'єднаних на основі вираження певної процесуальної ознаки. 50 неолексем представлено дієслівними оказіоналізмами, переважно юкстапозитами. За значеннями їх можна розподілити на ЛСГ, що характеризують:

– ментальні процеси або служать відображенням настрою: *розслабилися-розчулилися* (4, с. 127), *згадував-усвідомлював-обуденював* (6, с. 45), *журиється-дріма* (18, с. 85), *прихилиється-голубиться* (18, с. 209) тощо;

– мовленнєву діяльність: *питаєш-катуєш* (5, с. 43), *запитав-прохрипів* (7, с. 68), *ублагав-умолив* (7, с. 38), *вітали-голосили* (13, с. 68), *квілять-віщують* (12, с. 5), *кричу-мовчу* (12, с. 30), *перешепотіли-похилилися* (35, с. 77) та ін.;

– переміщення: *обходити-об'їздити* (7, с. 97), *танцюють-плавають* (7, с. 8), *в'їхали-прокралися* (11, с. 56);

– дію: *стиснув-притримав* (7, с. 62), *напівукрасти* (12, с. 169), *возковтнутися* (29, с. 48), *вовтузилися-грзлизся* (22, с. 119), *крилатіс-росте* (22, с. 27), *розвітлитися* (26, с. 213), *рветься-б'ється* (35, с. 52).

До цієї ТГ уналежнюємо й 30 іменників, здебільшого абстрактних, що позначають власне опредметнену дію чи стан, результат опосередкованої об'єктом дії, а також ті, що номінують поняття через ознаку за дією: *вибачальність* (21, с. 74), *самодослухання* (41, с. 194), *чинопочитання* (17, с. 561), *клич-перелетич* (18, с. 220), *словопад* (23, с. 147), *м'ясожерство* (51, с. 35), *закип* (27, с. 81), *розбазар* (27, с. 8), *розжуєв* (27, с. 8), *многотруддя* (26, с. 76), *доброживізм* (29, с. 23) тощо.

ТГ неолексем на позначення непроцесуальної ознаки

Закономірним є те, що переважну більшість неолексем цієї ТГ становлять різні за будовою прикметникові новотвори, що допомагають розкрити внутрішні властивості денотатів, передають широку гаму кольорових відтінків, почуттів, а також характеризують те, що людина здатна сприймати органами чуття. Наприклад: *нуднооднакові* дома (4, с. 166), *розгублено-гучний* поклик (4, с. 219), *насторожено-німа* тиша (4, с. 268), *темно-принишклий* день (6, с. 71), *повнодуже* слово (6, с. 8), *замріяно-тихий* ліс (8, с. 131), *пекучо-солоний* поцілунок (15, с. 57), *червиво-чемні* слова (9, с. 70), *сизо-кришталево* море (24, с. 35), *брунатно-матове* обличчя (26, с. 110), *оскомно-пахучий* налив (35, с. 106) тощо.

Наявність значної кількості прикметникових інновацій у творах поетів і прозаїків Дніпропетровщини свідчить про їх посилену увагу до пошуків нових виражальних засобів для позначення статичних ознак предметів і явищ дійсності, що допомагали виразніше передати світобачення і світосприйняття митців.

Серед інших частин мови, сконструйованих від назв на позначення непроцесуальних ознак, активним використанням відзначені прислівники, поодинокими прикладами представлено абстрактні іменники та дієслівні новації: *відглибинитися* (1, с. 171), *прозоритися* (1, с. 31), *відверто-сповідально* (4, с. 20), *холодносріберність* (12, с. 331), *незбагнено-голосно* (12, с. 216), *тихосердно* (9, с. 68), *послідовно-поштиво* (17, с. 520), *здаленіти* (20, с. 112), *напівпоблажливо* (31, с. 254), *ніжно-грізно* (33, с. 35), *первісно-дико* (35, с. 28), *відсиніти* (36, с. 57), *велично-жорстоко* (38, с. 35) тощо.

ТГ неолексем, утворених від абстрактних назв

Неолексеми, сконструйовані від абстрактних назв, також представлені у мовотворчості письменників Дніпропетровщини. Найчастіше автори поетизують різноманітні почуття і психічні процеси (*надія, провина, тривога, любов, печаль* тощо), а також такі поняття, як *доля, душа, дух, суть, біль*.

У цій ТГ домінують оказіональні іменники (65): *напівнадія* (3, с. 42), *дрібносуєта* (6, с. 59), *еколого-біль* (6, с. 65), *мертводукість* (9, с. 168), *злotosуть* (10, с. 4), *правдосуть* (11, с. 102), *жарина-*

надія (12, с. 301), пранадія (12, с. 51), гіркотривога (12, с. 221), провина-горобина (12, с. 160), свіжосила (14, с. 544), терзанячко (18, с. 18), світлочуття (21, с. 18), мілкодушша (27, с. 131), недолюбов (31, с. 53), молекули-душі (31, с. 26), блукачка-душа (37, с.7), еріховир (37, с. 31) тощо.

Рідше автори конструюють прикметникові та прислівникові неолексеми: *тисячогранно* (5, с. 28), *тонкоспогадний* (6, с. 37), *зеленомлостий* (19, с. 14), *глевкодухий* (33, с. 22), *втівпечлі*, *втівмети* (34, с. 402), *темнодухий* (17, с. 492), *стогришно* (17, с. 568), *зеленодумний* (6, с. 14), *первинносутній* (25, с. 259), *срібнопечальний* (10, с. 24), *чорносмутний* (10, с. 42) тощо.

Більшість неолексем цієї ТГ демонструють поєднання колірною компонента з номінацією психічного стану, психічного сприйняття, що є ознакою асоціативного поетичного мовомислення дніпропетровських письменників.

Отже, словотворчість письменників Дніпропетровщини характеризує наявність значного за обсягом корпусу оказіональних номінацій (1800), поява яких зумовлена безпосереднім впливом чинників позамовного характеру – соціальних, культурних, побутових, історичних, географічних та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлаков С. Р. Все про кохання, все про любов. Вірші. / С. Р. Бурлаков. – Д.: ВАТ Дніпрокнига. - 2004. - 320с.
2. Грипас В. В. Відданність: Поезії / В. В. Грипас. – Д. : Промінь. – 1983. – 46 с.
3. Грипас В. В. Землетал: Поезії / В. В. Грипас. – Д. : Промінь. – 1975. – 63 с.
4. Данилюк І. В. Aeternum vale – прощавай навіки: Проза, вірші / І. В. Данилюк. – Д.: Пороги. – 2005. – 290 с.
5. Дружко М. О. Сонячна соната: Поезії / М. О. Дружко. – Д. : Поліграфіст. – 2001. – 48 с.
6. Дяченко М. Г. Музика і мати: Поезії / М.Г. Дяченко. - Кобеляки: КП «Видавництво «Кобеляки», 2008. - 348с.
7. Зобенко М. О. Жінка, яку ти кохав...: Збірка оповідань про любов і зраду / М. О. Зобенко. – Д.: ВПОП «Дніпро», 1993. – 104с.
8. Ігнатенко О. О. Профіль епохи: Поезії / О. О. Ігнатенко. – Д. : «Ліра ЛТД». 2006. – 240 с.
9. Кириченко Ю. І. Перезування Душі: Поезії / Ю. І. Кириченко. – К.: Книжкова палата України, 2008. – 142с.
10. Кириченко Ю. І. Заблукані сніги: Зимові вірші / Ю. І. Кириченко. – Д. : Журфонд, 2005. – 110 с.
11. Кириченко Ю.І. Борг шаблям і кобзам: Книга вибраних поезій / Ю. І. Кириченко. – Д.: Поліграфіст, 2003. – 158 с.
12. Кириченко Ю. І. Чаювання з чужим щастям: Інтимна лірика / Ю. І. Кириченко. – К.: Видавничий центр Кухарука, 2002. – 382 с.
13. Кириченко Ю. І. Чорний шоколад – для білих мишей: Епіграми, фейлетони, вірші, породії на уславлених добродіїв / Ю. І. Кириченко. – Д. : Поліграфіст, 1997. – 238 с.
14. Кібець Ю. І. Провидець: Вибрані поезії / Ю. І. Кібець. – Д. : «Ліра ЛТД», 2005. – 568 с.
15. Кібець Ю. І. Оріль: Поезії / Ю. І. Кібець. – Д. : Промінь. – 1976. – 63 с.
16. Колоїз Ж. В. Українська оказіональна деривація : [монографія] / Ж. В. Колоїз. – К.: Акцент, 2007. – 311 с.
17. Корж В. Ф. Чиста сила: поезії / В. Ф. Корж. – К. : Укр.письменник, 2010. – 590 с.
18. Корж В. Ф. Осіннє чекання весни: Поезії / В. Ф. Корж. – Д. : Промінь. – 1987. – 231с.
19. Корж В. Ф. Світ звичайних фантазій / В. Ф. Корж. – Д. : Промінь. – 1984. – 110 с.
20. Корж В. Ф. Твердиня: Поезії / В. Ф. Корж. – Д. : Промінь. – 1981. – 160 с.
21. Корж В. Ф. Аметист: Поезії / В. Ф. Корж. – Д. : Промінь. – 1972. – 123 с.
22. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища школа, 2003. – 462 с.
23. Нікуліна Н. П. Знамення калини: Вибране / Н. П. Нікуліна. – Д. : Січ. – 2000. – 231 с.
24. Нікуліна Н. П. Пізнання: Поезії / Н. П. Нікуліна. – Д. : Промінь. – 1981. – 62с.
25. Прокопенко Г. Сонячний вітер: Поезії / Г. Прокопенко. – Д. : Промінь. – 1979. – 62 с.
26. Савченко В. В. Під знаком цвіркуна: Фантастичний роман / В. В. Савченко. – Д.: «Дніпрокнига». – 2004. – 343 с.
27. Світлична Г. П. І буде лет: Вибране / Г. П. Світлична. – К. : Молодь – 1989. – 320 с.
28. Світлична Г. П. Сяйво калини: Поезії / Г. П. Світлична. – К. : Дніпро. – 1988. – 270 с.
29. Сіренко В. І. Клятва: Поезії / В. І. Сіренко. – Д. : Пороги. – 2009. – 109 с.
30. Сокульський І. Г. Означення волі: Вибрані поезії / І. Г. Сокульський. – Д. : «Січ». – 1997 – 351 с.
31. Степовичка Леся Шлюб із кухлем пільзенського пива: Роман / Леся Степовичка. – Д. : ПП «Ліра ЛТД». – 2007. – 336 с.
32. Степовичка Леся Стернею долі: Поезії. Переклади. Проза / Леся Степовичка. - Д.: Дніпрокнига. - 2007. - 320с.
33. Степовичка Леся Медитації пташиного крила: Поезії / Леся Степовичка. – Д. : Моноліт. – 2003. – 96 с.
34. Стишов О.А. Оказіоналізми у мові сучасних мас-медіа / О.А. Стишов // Культура слова. - 2002. №59. - с.72-76.
35. Чхан М. А. Вибране / М. А. Чхан. – Д.: «Дніпрокнига». – 2007. – 407 с.
36. Чхан М. А. Куранти: Поезії / М. А. Чхан. – Д.: Промінь. – 1973. – 75с.
37. Шкляр А. Скрипковий ключ: Поезії / А. М. Шкляр. – Д.: Промінь, 1982. – 30 с.
38. Яланська М. М. Симфонія душі. Вірші / М.М. Яланська. - Д.: Видавничо-творчий центр «Гамалія», 2004. - 44с.